

intensifying educational process and teaching of English to non-linguistic students. The article highlights the effectiveness of modern innovative technologies using for teaching English at higher schools with the aim of improving specialists' foreign language proficiency. Special attention is paid to the methods and ways of using innovative technologies with their further implementation in the educational process of teaching of English to non-linguistic students.

Key words: *innovative technologies, intensification of educational process, competency, linguistic competency, internet resources.*

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. П.О. Гадєєв.

Одержано редакцією 10.05.2016 р.

УДК: 378.14:811.111

С.І. ЛОБАНОВА, В.Б. СТЕРНІЧУК

РОЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ ТЕХНІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Резюме. *В роботі досліджено проблему ролі мотиваційних факторів при вивченні іноземних мов у технічних ВНЗ та проаналізовано результати анкетування студентів машинобудівного факультету Луцького НТУ стосовно значення для них мотиваційних чинників. Розроблено програму зовнішнього стимулювання студентів, яка суттєво підвищила внутрішню мотивацію до вивчення іноземних мов, принесла додаткові позитивні емоції та якісне усвідомлення важливості знання іноземних мов. Доведено, що вмиле використання ефективних зовнішніх стимулів при вивченні студентами технічних спеціальностей іноземних мов повинно бути одним із пріоритетних напрямів роботи кафедр іноземних мов у технічних ВНЗ.*

Ключові слова: *мотиваційні фактори, стимулювання, іноземна мова, внутрішня мотивація, програма.*

Актуальність проблеми мотивації при вивченні іноземних мов пояснюється сучасними процесами глобалізації в усіх сферах громадського життя. В умовах розширення міжнародних зв'язків і співпраці України із західними країнами-партнерами зростає роль міжнаціональної комунікації, яка вимагає знання іноземної мови. Володіння іноземною мовою відкриває доступ до духовного і культурного багатства іншої країни, дає можливість безпосереднього спілкування з представниками інших національностей [4, 4].

Постановка проблеми. На сьогодні знання однієї, а краще двох і більше іноземних мов – ознака високоосвіченої людини, а також необхідна передумова для успішного кар'єрного зростання. У зв'язку із цим, престиж іноземної мови як навчальної дисципліни, особливо в технічних ВНЗ, постійно зростає.

Досвід роботи викладачів кафедри іноземних мов Луцького НТУ доводить, що рівень шкільної підготовки у студентів першого курсу технічних спеціальностей достатньо різний і у більшості випадків є недостатнім. Тому, на початковому етапі викладання іноземної мови в університеті передбачається період не тільки закріплення, але й певного накопичення лексичних і граматичних навичок, подолання у першокурсників певних мовних труднощів та мовного бар'єру.

У результаті інтенсивного вивчення іншомовного матеріалу було помічено, що мотивація у більшості студентів технічних спеціальностей до оволодіння іноземною мовою зменшується або зникає, пропадає активність, що негативно відображається на навчанні. Тому, мотивацію можна беззаперечно назвати основною рушійною силою у вивченні іноземної мови і успішному оволодінні нею. Мотиви – це внутрішні спонукання людини, що відносяться до його суб'єктивного світу, тому студент зможе освоїти іноземну мову, тільки якщо сам відчуватиме необхідність у цьому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотивація – це джерело активності людини. Важливість її визначається тим, що вона є вирішальним чинником ефективності навчального процесу. Складність і багатоаспектність проблеми мотивації обумовлює множинність підходів при вивченні її сутності, структури, а також методів її вивчення [6, 75]. Цією проблемою займалися і займаються такі вчені та науковці, як: О.М. Леонтєв, П.І. Якобсон, А.К. Маркова, І.В. Зайцева, О.С. Гребенюк, Ю.М. Мельник, В.А. Крутецький та інші.

Мета роботи: проаналізувати роль мотивації при вивченні іноземних мов у технічних ВНЗ. Дослідити вплив зовнішнього стимулювання студентів на підвищення їх внутрішньої мотивації оволодіння іноземною мовою.

Виклад основного матеріалу. Мотивація – це внутрішня рушійна сила, яка підштовхує людину на здійснення активних дій. Розрізняють мотивацію внутрішню і зовнішню.

Що стосується внутрішньої мотивації, вона виникає у студента як результат власних думок, прагнень, потреб, емоційних переживань. Із них виростає усвідомлена внутрішня необхідність здійснення певних дій і досягнення конкретних результатів. Як приклад, рішення активно вивчати іноземну мову може визріти у студента під час поїздки за кордон, коли він не може порозумітися із місцевим населенням.

Процес оволодіння іноземною мовою відбувається в період формування наукового та морального світогляду особистості. Соціально-культурні умови сприяють тому, що у студентів мотиваційний фактор не тільки розвивається, але й замінюється змістовно, що у свою чергу, призводить до формування різних якостей особистості, до успішного оволодіння іноземною мовою [7, 153].

© С.І. Лобанова, В.Б. Стернічук, 2016

Однак, для постійної підтримки рівня внутрішньої мотивації до вивчення іноземної мови у студента, на наше глибоке переконання, необхідний педагогічно грамотний, інноваційний вплив на процес зовнішніх чинників. Зовнішня мотивація завжди викликається певними зовнішніми факторами, людьми або обставинами. Елементарним прикладом зовнішньої мотивації може бути необхідність здачі студентом заліку чи іспиту з іноземної мови. Але така мотивація у більшості випадків швидко проходить, як правило, після зникнення чинника, що викликав її.

Кафедра іноземних мов Луцького НТУ, перебуваючи у постійному пошуку ефективних зовнішніх чинників для підтримки внутрішньої мотивації студентів при вивченні іноземної мови розробила спільно із машинобудівним факультетом комплексну програму інноваційних заходів на 2016-2018 роки, серед яких можна виділити:

- активне використання бренду **“2016 – рік англійської мови в Україні”**, розробка інноваційної стендової інформації, яка постійно стимулює студентів МБФ до вивчення іноземних мов;
- запровадження постійно діючих аудіо-тренінгів іноземною мовою на коридорах університету;
- проведення студентських наукових конференцій та публікації наукових робіт студентів МБФ іноземними мовами;
- розробка цілої серії діалогів спілкування студентів між собою в університеті, між студентами та викладачами, між викладачами університету та між студентами та працівниками деканату МБФ;
- запровадження обов'язкового одного дня спілкування в тиждень в офісах факультету виключно англійською мовою;
- матеріальне та моральне стимулювання керівництвом МБФ студентів та викладачів, які досягли вагомих результатів у вивченні іноземних мов;
- першочергове надання міжнародних відряджень для студентів та викладачів МБФ, які вільно володіють іноземною мовою;
- розробка програми щоденного вивчення іноземної мови, яка дозволила студентам МБФ наближатись крок за кроком до мети, зберігаючи самодисципліну і темп навчання.

Звісно, у формуванні і підтримці у студентів інтересу до вивчення іноземної мови важливу роль відіграє і викладач. А також особливе місце в інтенсивному вивченні іноземної мови є особистісно-орієнтоване спілкування. Необхідно добре вивчити інтереси кожного студента і врахувати їх при організації спілкування. Це створює мотивацію, стимулює активність, дозволяє студентові більш повно розкрити свої здібності [6, 76].

Викладач своїм доброзичливим ставленням до студентів стимулює їх активність. Толерантна вимогливість і комфортні умови для спілкування виробляють у студентів позитивну мотивацію до занять з іноземної мови. Більшість студентів прагнуть безпосереднього спілкування, а також спілкування за допомогою електронних носіїв. Тому, викладачеві необхідно створювати «живі» ситуації для комунікації, необхідно звертати увагу на уяву та фантазію студентів. Це дозволить уникнути одноманітності та створити сприятливу атмосферу для зміцнення мотивів у навчанні. Отже, при плануванні практичних занять викладачеві іноземних мов слід враховувати наступні моменти:

- створення на практичному занятті обстановки іншомовного спілкування, максимально наближеної до життєвих ситуацій;
- ретельний відбір для проведення занять навчальних матеріалів, які представляють комунікативну цінність і носять творчий характер;
- активне використання різноманітних матеріалів і методик, що дозволяють уникнути монотонного перебігу практичних занять.

Тепер звернемося до результатів опитування студентів машинобудівного факультету Луцького НТУ, проведеного з метою встановити, які мотиви рухають ними у вивченні іноземної мови і як впливають зовнішні чинники на підвищення їх внутрішньої мотивації. В анонімному опитуванні брали участь 32 студенти першого курсу і 23 студенти другого курсу. Їм було запропоновано відповісти на два запитання «Навіщо ви вивчаєте іноземну мову в технічному університеті?» і «Які зовнішні чинники є для вас найбільш ефективними для підтримки внутрішньої мотивації при вивченні іноземної мови?», вибравши один або декілька варіантів відповідей із запропонованих для кожного із запитань. В опитуванні містилися наступні варіанти відповідей.

Для першого запитання:

1. Це престижно.
2. Щоб почувати себе вільно, подорожуючи за кордон.
3. Знання іноземної мови потрібне мені для моєї майбутньої професії.
4. Хочу виїхати на ПМП за кордон.
5. За наполяганням батьків.
6. Для розширення кругозору.
7. Щоб читати технічну іноземну літературу в оригіналі.
8. У мене є свої причини.

Для другого запитання:

1. Інноваційна стендова інформація на коридорах університету.
2. Постійні аудіо тренінги іноземною мовою на коридорах університету.
3. Участь у міжнародних наукових конференціях і публікація робіт іноземною мовою.
4. Обов'язковий один день на тиждень спілкування у приміщенні університету англійською мовою.

5. Моральне та матеріальне стимулювання деканатом машинобудівного факультету успіхів студента у вивченні іноземної мови.
6. Участь у міжнародних студентських програмах, які підтримуються керівництвом університету.
7. Бажання продовжити навчання за вищим освітнім рівнем.

У кінці анкети студенти могли, за бажанням, вказати інші причини і залишити свій коментар.

Відповіді респондентів на перше питання розподілилися наступним чином:

- варіант 1-34%
- варіант 2-64%
- варіант 3-39%
- варіант 4-4%
- варіант 5-5%
- варіант 6-17%
- варіант 7-42%
- варіант 8-11%

Відповіді студентів на друге запитання розподілилися так:

- варіант 1-12%
- варіант 2-35%
- варіант 3-9%
- варіант 4-22%
- варіант 5-67%
- варіант 6-31%
- варіант 7-26%

З вище наведених результатів видно, що на перше запитання найчастіше зустрічаються відповіді:

- щоб почувати себе вільно, подорожуючи за кордон;
- знання іноземної мови потрібне мені для моєї майбутньої професії;
- щоб читати технічну іноземну літературу в оригіналі.

Крім того, у п'яти анкетних листах студентів містилися додаткові коментарі типу: "дуже люблю англійську мову; мені подобається, як вона звучить; я вважаю, що знання іноземної мови потрібне для повсякденного життя". Це означає, що із загальної кількості респондентів тільки 9% мають внутрішню мотивацію – вивчають іноземну мову, тому що це їм подобається.

Звідси можна зробити висновок, що вплив зовнішніх мотиваційних факторів для постійної підтримки внутрішньої мотивації студентів при вивченні іноземної мови є необхідним.

Такими факторами в анкетах студенти визначили:

- моральне та матеріальне стимулювання деканатом машинобудівного факультету успіхів студента у вивченні іноземної мови;
- постійні аудіо тренінги іноземною мовою на коридорах університету;
- участь у міжнародних студентських програмах, які підтримуються керівництвом університету.

Висновки. Таким чином, розглянувши роль мотивації при вивченні іноземних мов у технічних ВНЗ і проаналізувавши результати, отримані студентами машинобудівного факультету Луцького НТУ за період проведення експерименту приходимо до висновку, що для більшості студентів розроблена програма зовнішнього стимулювання суттєво підвищила внутрішню мотивацію до вивчення іноземних мов, принесла додаткові позитивні емоції та якісне усвідомлення важливості знання іноземних мов. Тому, вмиле і постійне використання ефективних зовнішніх стимулів для вивчення студентами технічних спеціальностей іноземних мов і в майбутньому повинно бути одним із пріоритетних напрямів роботи кафедри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гришкова Р.О. Психолого-педагогічні умови особистісно-орієнтованого вивчення іноземної мови / Р.О. Гришкова // Наукові записки КМА – 2000. – Т.18. – С.35-36.
2. Заяцька Н.І. Психологічні основи формування мотивації як чинник успішності навчання / Н.І. Заяцька // Теорет. і приклад. пробл. психол. – 2012. – №2. – С. 156-163.
3. Зінченко О.П. Активні та інтерактивні технології / О.П. Зінченко // Теорет. і приклад. пробл. психол. – 2005. – №7. – С.22-23.
4. Мельник Ю.М. Сучасні технології навчання / Ю.М. Мельник // Методичний банк. – 2006. – №4 – С.3-5.
5. Смірнова М.І. Дидактичні умови підвищення мотивації вивчення іноземної мови студентами немовного ВНЗ [Електронний ресурс] / М.І. Смірнова. – Режим доступу-http://novyn.kpi.ua/2009-3-2/32_Smirnova.pdf. – Назва з екрану.
6. Шпакова Н.Г. Проблема мотивації вивчення іноземної мови та педагогічні умови її формування / Н.Г. Шпакова // Збірник наукових праць. – 2002 – №8 Слов'янськ – С.74-79.
7. Москвичев С.Г. Мотивация, деятельность и управление / С.Г. Москвичев. – Киев-Сан-Франциско. – 2003. – 492 с.

С.И. ЛОБАНОВА, В.Б. СТЕРНИЧУК. РОЛЬ ВНЕШНЕЙ МОТИВАЦИИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ СТУДЕНТАМИ ТЕХНИЧЕСКИХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Резюме. В работе исследована проблема роли мотивационных факторов при изучении иностранных

языков в технических ВУЗах и проанализированы результаты анкетирования студентов машиностроительного факультета Луцкого НТУ, которое определяло для них значение мотивационных факторов. Разработана программа внешнего стимулирования студентов, которая значительно повысила внутреннюю мотивацию к изучению иностранных языков, принесла дополнительные положительные эмоции осознание важности знания иностранных языков. Доказано, что умелое использование эффективных внешних стимулов при изучении студентами технических специальностей иностранных языков должно быть одним из приоритетных направлений работы кафедр иностранных языков технических ВУЗов.

Ключевые слова: мотивационные факторы, стимулирование, иностранный язык, внутренняя мотивация, программа.

S.I. LOBANOVA, V.B. STERNICHUK. THE ROLE OF EXTRINSIC MOTIVATION WHEN STUDYING FOREIGN LANGUAGES BY STUDENTS OF TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The summary. In the article the role of motivational factors when studying foreign languages in Technical Higher Educational Establishments is researched. It is analyzed the results of questionnaire of students of Machine Building Faculty of Lutsk NTU. The questionnaire is concerned the motivational factors which influence on them when studying foreign languages. Nowadays knowledge of one language or more is the feature of a very superior man, and also the necessary factor for a successful career.

That is the reason why foreign language as the subject matter, especially in Technical Higher Educational Establishments, becomes more popular. The program of extrinsic stimulation of students is worked out. This program considerably increased the intrinsic motivation for studying foreign languages. It is proved that good usage of effective extrinsic motivation when studying foreign languages by students of technical specialties must be one of the priority development fields of foreign languages departments in Technical Higher Educational Establishments.

Key words: motivational factors, questionnaire, foreign language, program, extrinsic motivation.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. В.М. Руденко.

Одержано редакцією 21.04.2016 р.

УДК: 377.35.007.2

А.Т. ЛІТВІНЧУК

ІНТЕГРАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОЇ ІНЖЕНЕРНОЇ ОСВІТИ

Резюме. Стаття стала спробою проаналізувати сучасні інтегративні тенденції та способи їх впровадження в інженерно-технологічній освіті, маючи на меті її гармонізацію. Вивчено досвід освітніх систем провідних країн, зроблена спроба знайти цілісний підхід, який міг би бути застосований до інженерної освіти України. Особлива увага звернена на формування базових компетентностей та розвитку інженерної етики.

Ключові слова: інтеграція, інженерна етика, гуманітарна складова, педагогічна модель, сучасні освітні технології.

Постановка проблеми. Інженерна освіта двадцять першого століття має відповідати сучасним стандартам і запропонувати нові інституційні та індивідуальні відповіді на ряд новаторських критеріїв. Підвищення вимог до вищої інженерної освіти, розширення її ролі і потенціалу в суспільстві і на ринку потребують генерування синергетичних, цілісних і високоякісних стратегій її розвитку. У порівнянні з попередніми етапами, ці стратегії мають на меті перегляд всієї системи вищої освіти, підвищення якості навчання, сприяння діяльності в області наукових досліджень, зміцнення відносин між університетами у всьому світі, а також із соціально-економічним середовищем; взаємозв'язок між технічними і нетехнічними аспектами професійного розвитку студентів. Іншим важливим компонентом стратегії є сприяння активізації співробітництва між науковими підрозділами, підприємствами та виробничими потужностями для того, щоб університети бути визнані в якості сховищ професійних людських ресурсів і передових рішень. Аналіз зарубіжного досвіду може бути дуже корисним при реалізації інтеграційних тенденцій в області вищої інженерної технологічної освіти України, яка, на жаль, не є достатньо конкурентоспроможною в сучасному світі і не повністю відповідає сучасним вимогам.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інженерна освіта ставала предметом вивчення для багатьох вчених і викладачів через складність постійних змін і необхідність реалізації різних моделей в галузі